

فرهیختگان، به نظر می‌رسد در حسن روحانی، رئیس‌جمهور یک دگردیسی شسکل گرفته باشد. او درحالی‌در ۳ سال گذشته همه ناکامی‌هایش را به تحریم‌ها پیوند زده که ۸سال پیش معتقد بود «همه‌ضعف‌ها و ناکارآمدی‌ها را نمی‌توان پای تحریم نوشت.» او در آن سال‌ها حتی کاهش ارزش پول ملی را نیز ناشی از «سوءمدیریت دولت» وقت می‌دانست اما اکنون ودر آخرین روزهای عمر دولتش، هم حاضر نیست از سوءمدیریت دولت در شکل‌گیری وضعیت فعلی و همچنان از تحریم‌ها سخن بگوید. اگرچه دقایقی پس از اینکه دونالد ترامپ در اردیبهشت‌ماه سال ۹۷ از برجام خارج شد، حسن روحانی از «خارج شدن یک موجود مزاحم از برجام» ابراز خوشحالی کرد اما کمی بعد و به‌ویژه پس از سال ۹۸، او موی هر بحرانی را به ترامپ و خروجش از برجام گره می‌زد و به مردم برای «لعنت» فرستادن، آدرس کاخ سفید را می‌داد. تا چندی پس از خروج ترامپ از کاخ سفید، در ذهن روحانی، در بر همان پاششنه سابق می‌چرخید و مسبب تمام مشکلات، ترامپ بود اما در چند هفته گذشته، حسن روحانی یک

مقصر جدید برای وضعیت می‌که رقم زده، پیدا کرده است. او این بار انگشت اتهامش را به سمت «مجلس شورای اسلامی» نشانه گرفته و تلاش می‌کند قوه مقننه را مسئول باقی ماندن تحریم‌ها جلوه دهد. او نخستین بار در ۲۳ تیرماه به‌صورت غیرمستقیم به این موضوع اشاره کرد ولی نامی از مجلس به میان نیاورد و گفت: «چنانچه اصل ۶۰ قانون اساسی حاکم بود و لطمه نمی‌خورد که در اوایل آذرماه لطمه خورد، در اسفند تحریم برداشته می‌شد و امروز شرایط دیگری در کشور حاکم بود.» اشاره روحانی به قانون اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها و صیانت از حقوق ملت ایران بود که در آذرماه سال ۹۹ پس از ترور شهید فخری‌زاده در مجلس تصویب شد. دیروز در کمتر از ۱۰ روز به پایان دولت حسن روحانی، او در شصت‌ویکمین مجمع سالانه بانک مرکزی به‌صورت صریح‌تر در این باره سخن گفت. روحانی گفت: «اگر دست‌پوای ما را نمی‌بستند قطعاً در پایان سال ۹۹ می‌توانستیم در روند مذاکرات، تحریم را برداریم.» او هم‌چون اظهارنظر پیشینش، بدون اشاره به اختلافات باقی‌مانده بین ایران

سیاست

۲۳ بهانه‌ای که دولت روحانی برای توجیه ناکارآمدی‌های خود آورده است

بهانه‌جویی تا آخرین نفس

اظهارات را در آخرین روزهای حضورش در قدرت بیان کرده است. این اظهارات نشان می‌دهد او تمایلی به پذیرش نقشش در وضعیت امروز ندارد. او در هیچ مقطعی از ۸ سال گذشته حاضر به پذیرش تبعاتی که بر کشور تحمیل کرده، نبوده است. روحانی و دولتش تا پیش از خروج آمریکا از برجام، منشأ تمام مشکلات را «دولت قبل» می‌خواندند. پس از اینکه آمریکا از برجام خارج شد و تحریم‌ها بازگشتند، او در کنار دولت سابق، دونالد ترامپ و نه آمریکا را مقصر وضع موجود می‌خواند و از مردم می‌خواست که اگر لعن و نفرینی دارند به کاخ سفید بفرستند. حالا که ترامپ از کاخ سفید خارج شده، او انگشت اتهام را به سوی مجلس و مجمع تشخیص مصلحت نظام نشانه‌رفته است. اگرچه کسی نمی‌تواند اثر تحریم‌ها بر اقتصاد ایران را کتمان کند اما حسن روحانی ۸ سال قبل و پیش از اینکه قدرت را در ایران به دست بگیرد، تحریم‌ها را اتقندر که امروز از آن می‌گوید، مهم نمی‌دانست و از سوءمدیریت دولت گلایه می‌کرد. او سال ۹۲ صراحتاً عنوان کرده بود: «اگرچه تورم و تحریم با هم در ارتباطند اما

متهمان ناکارآمدی دولت یازدهم و دوازدهم از زبان روحانی و حامیانش

ردیف	تاریخ	موضوع	مقصر	فرد	اظهارنظر
۱	آبان ۹۲	خرانه خالی	دولت قبل	حسن روحانی	دولت در شرایطی کار خود را آغاز کرده که با خزانه خالی و انبوهی از بدهکاری مواجه بوده است
۲	اسفند ۹۲	مشکلات توزیع سبذ کالا	دولت قبل	اسحاق جهانگیری	پیام تلخ این است که زندگی مردم به چه نقطه‌ای رسیده است که برای یک سبذ کالا حاضرند ساعت‌ها در صف بایستند
۳	خرداد ۹۴	تزییق نقدینگی	دولت قبل	هاشمی رفسنجانی	[تزییق نقدینگی] آن ۸ سال کافی است برای اینکه مدت‌ها مثل هاری در بدن جامعه ما دائما تزریق سم بکند
۴	دی ۹۴	خسارت به کشور	دولت قبل	هاشمی رفسنجانی	[در هشت سال دولت قبل] بلایی بر سر کشور آوردند که آثار آن حتی در ابعادی از خسارات جنگ بدتر و عمیق‌تر بود
۵	دی۹۵	رکود و تورم	دولت قبل	اسحاق جهانگیری	آمار تورم، رکود و درآمد سرانه مردم در سال ۹۱ اتقندر بد بوده که هرچه تلاش می‌کنیم نمی‌توانیم خرابکاری آقایان را جبران کنیم
۶	مرداد۹۷	مسبب وضع موجود	مخالفان دولت	صادق جوادی‌حصر	دولت به‌تنهایی چنین وضعیتی را رقم نزده و نقش مخالفان دولت در به‌وجود آمدن این وضع پررنگ است
۷	مرداد۹۷	مسبب وضع موجود	روحانی کمتر از ۱۰ درصد	محمدعلی وکیلی	سه‌هم دولت روحانی در پیدایش وضع موجود کمتر از ه‌درصد است و اگر کسی سهمش در این‌زمینه زیر ه‌درصد باشد، حتما نباید موردسوال واقع شود
۸	شهریور ۹۷	خروج از برجام	معترضان	حسن روحانی	چه شد کشوری که در یک مسیر کاملاً آرامی حرکت می‌کرد، یک‌مرتبه تغییر کرد؟ تاریخ این تغییر ۵ دی‌ماه سال ۹۶ است. هرکس تاریخ دیگری بدهد، به اعتقاد من آدرس غلط به مردم داده است حادثه دی‌ماه، ترامپ را به طمع انداخت که اواخر دی‌ماه اعلام کند من در برجام نمی‌مانم
۹	مهر ۹۹	تحریم	ترامپ	حسن روحانی	مردم برای کمبود و مشکلات در کشور اگر می‌خواهند لعن و نفرین کنند، آدرس این لعن و نفرین، کاخ سفید در واشنگتن است و کسی آدرس اشتباه به آنها ندهد
۱۵	اسفند ۹۹	گرانی	مجلس	حسن روحانی	وزیر بازرگانی که نذاریم و اگر بین دولت و مجلس در این زمینه همکاری می‌شد، امروز شب عید دیگری داشتیم یک وزیر می‌خواهیم که به فکر خرید، توزیع و مصرف مردم باشد؛ چراکه حوزه توزیع بی‌صاحب است و این مشکل اساسی ماست
۱۱	اسفند ۹۹	کمبود روغن و…	مجلس	علی ربیعی	برخی اظهارات [پیشنهاده کمیسیون تلفیق] به شایعه چندبرابر شدن قیمت خوراک دام و دانه‌های روغنی دامن زد
۱۲	فروردین ۱۴۰۰	نبود واکسن	ترامپ	حسن روحانی	آمریکا برای انتقال پول برای خرید کوواکس یکی دو ماه ما را معطل کرد؛ این دیگر به ترامپ برمی‌گردد
۱۳	اردیبهشت۱۴۰۰	کاهش قیمت ارز	مجلس	اسحاق جهانگیری	دیدید مجلس چه بر سر بودجه آورد و آن را رد کرد، گرانی‌های ناشی‌از مصوبات مجلس بسیار است و مانند‌ایم چ‌گونه این مصوبات را اجرا کنیم. مجلس اجازه کاهش نرخ ارز را نمی‌دهد!
۱۴	اردیبهشت ۱۴۰۰	فساد برادر	دولت قبل	جهانگیری	برادر من معاون من نبوده است. تمام فعالیت‌های اقتصادی برادرم در دوره احمدی‌نژاد انجام شده است
۱۵	اردیبهشت ۱۴۰۰	گرانی مرغ	ترامپ	حسن روحانی	بعضی‌ها می‌گویند تحریم به مرغ چه کار دارد؟ در مرغ لاین، مرغ اجداد، تحریم شدیم… بنابراین مردم باید بدانند تحریم ظالمانه ضدانسانی ترامپ در همه‌جا تأثیرگذار بوده است
۱۶	خرداد ۱۴۰۰	بورس	مردم	علی ربیعی	متأسفانه عده‌ای از هموطنان صرفاً در مقطع اوج‌گیری بورس وارد بورس شدند و امروز مساله ما حمایت از این افراد است
۱۷	خرداد ۱۴۰۰	تحریم	ترامپ	اسحاق جهانگیری	با خروج ترامپ از برجام در سال ۹۷ و وضع سنگین‌ترین تحریم‌ها و راه‌اندازی جنگ اقتصادی بی‌سابقه درطول سه‌سال اخیر، مردم با چه نتگنهای اقتصادی شدیدی مواجه شدند
۱۸	تیر ۱۴۰۰	تحریم	مجلس	روحانی	اوایل آذرماه به اصل ۶۰ قانون اساسی ضربه وارد شد. اگر ۱۱ آذر نبود و اصل ۶۰ رعایت می‌شد اسفندماه تحریم‌ها برداشته می‌شد و مردم امروز فروردین، اردیبهشت و خرداد دیگری را می‌دیدند
۱۹	تیر ۱۴۰۰	بی‌برقی	دولت ما نیست	حسن روحانی	شاید برخی تصور کنند وزارت نیرو مقصر بود، اما وزارت نیرو مقصر نیست ولی باید بیاید برای مردم توضیح دهد
۲۵	تیر ۱۳۹۹	گرانی ارز	مجلس	محمدتقی فاضلمیبدی	در روزهای گذشته ما دوباره شاهد افزایش قیمت ارز و تورم در کشور بوده‌ایم که یکی از دلایل آن عملکرد مجلس یازدهم در زمینه سیاست خارجی است
۲۱	تیر ۱۴۰۰	دلایل گرانی ارز	ترامپ و کرونا	حسن روحانی	دو ویروس باعث مشکلات کشور هستند؛ یکی ویروس ترامپ و دیگری ویروس کرونا! اگر این دو ویروس نبودند، اکنون دلار زیر ۵ هزار تومان می‌بود
۲۲	تیر ۱۴۰۰	عدم رفع تحریم	مجلس	علی ربیعی	متن مصوبه مجلس علاوه‌بر مداخله غیرمرسوم در امور اجرایی، فراتر از توافق برجام به نگارش درآمده است و نه‌تنها در این مدت بر پیچیدگی مذاکرات افزود بلکه اساساً نمی‌توان نتایج گفت‌وگوها در چارچوب برجام را با مفاد این قانون فراتر از برجام تطبیق داد
۲۳	تیر ۱۴۰۰	رفع تحریم	مجلس	حسن روحانی	اگر در آذرماه اصل ۶۰ قانون اساسی رعایت می‌شد، همه تحریم‌ها در اسفندماه لغو می‌شد

گفت‌وگو

سیدمصطفی خوش چشم، کارشناس مسائل بین‌الملل در گفت‌وگو با فرهیختگان :

در دولت روحانی، منافع ملی، ذیل منافع جناحی دیده شد

مذاکره‌کنندگان ایران در وین تنها یک ابزار فشار داشتند، آن هم مصوبه مجلس بود!

سیدمصطفی خوش چشم، کارشناس مسائل بین‌الملل در گفت‌وگو با فرهیختگان

نباید بپذیریم که‌این اهرم‌ها را از دست‌بدهیم، برای همین است که در گفت‌وگوهای وین، یکی از شروط نظام این است که طرف آمریکایی باید ابتدا همه تحریم‌ها را بردارد، ایران در طول چندین‌ماه راستی‌آزمایی انجام دهد و پس از آن شروع به انجام تعهداتش کند.

برخی معتقدند یکی از دلایل گسست در مذاکرات، هدف متفاوت تهران و واشنگتن درباره آن بوده است. تهران تنها می‌خواست به برجام ۲۰۱۵ بازگردد، اما آمریکا تلاش داشت از برجام ۲۰۱۵ ابزاری برای مذاکرات در موضوعات دیگر بسازد. چقدر این موضوع در وضعیت فعلی نقش داشته است؟

این هم‌یکی دیگر از مشکلات است. تیم‌یابیدن به‌دنبال گونه‌به‌روزرسانی شده‌برجام‌البته در طرف امتیازات است که اخذ می‌کند، است. یعنی توقع دارد ایران حتی بیش از آنچه در سال ۲۰۱۵ پذیرفت انجام دهد، اما به اندازه همان سال ۲۰۱۵ هم نمی‌خواهد امتیاز بدهد. طرف آمریکایی به‌ویژه از سال ۲۰۱۸ و خروج از برجام، لایه‌های متعدد و مشابه با تحریم‌های ثانویه هسته‌ای ایجاد کرده‌است که این یعنی حتی اگر تحریم‌های هسته‌ای عملی‌داشته‌شود، هیچ تأثیری بر اقتصاد ما نخواهد گذاشت، بلکه اقتصاد ما را گروگان طراحی‌طرف آمریکایی می‌کند. علاوه‌بر این‌ها طرف آمریکایی تضمین‌هایی می‌خواهد که ایران بلافاصله به مذاکرات منطقه‌ای و موسیقی وارد شود. اگرچه در دوره‌اوباما هم طراحی همین بود، اما الآن بسیار شفاف‌تر و عیان‌تر طرف آمریکایی این تضمین‌ها را از طرف ایرانی می‌خواهد. بنابراین بنظر می‌رسد با عدم تمایل دولت روحانی به وارد آوردن فشار به طرف آمریکایی، طرف آمریکایی گستاخ‌تر از قبل شده‌و طلب امتیازات بیشتری می‌کند و لذا مذاکرات در لایه‌ای از ابهام وارد شده است. اگر از ابتدا بدون عجله و با استفاده از ابزارهای فشار روی طرف آمریکایی فشار آورده می‌شد که وضعیت احیای برجام‌وبرداشته شدن تحریم‌ها به‌مراتب بهتر پیش‌رفته بود و بیشتر می‌شد به نتیجه‌آن امید داشت.

حسن روحانی در هفته‌های اخیر، یکی از موانع احیای برجام را مصوبه مجلس شورای اسلامی عنوان کرده است. دیروز نیز دوباره روحانی این موضوع را تکرار

سیدشایان ابهری

روزنامه‌نگار

مسائل بین‌الملل گفت‌وگو کرده‌ایم. متن این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

کمیتر از دو هفته دیگر دولت در ایران تغییر می‌کند، اما مذاکرات متوقف شده و تحریم‌ها هم همچنان باقی است. از نظر شما موانع به سرانجام رسیدن مذاکرات چه چیزی بوده است؟

حسن روحانی در چندروز گذشته دلیل عدم احیای برجام و برداشته‌نشدن تحریم‌ها را مصوبه مجلس شورای اسلامی دانسته است. درباره این ادعا می‌زان صحت آن با سیدمصطفی خوش چشم، کارشناس

مانع‌اول آمریکایی‌ها هستند. آمریکایی‌ها به‌دنبال حل اختلاف با جمهوری اسلامی ایران نیستند و هدف‌شان از مذاکرات و توافق، مهار مولفه‌ها قدرت جمهوری اسلامی ایران است. برای تحقق این هدف، نیازمند حفظ اصلی‌ترین ابزارهای فشار، یعنی تحریم‌ها هستند، بنابراین سعی می‌کنند در هرگونه توافق، تحریم‌ها تأثیرشان را از دست‌ندهند و شاکله و اثرگذاری ساختار اصلی تحریم‌ها باقی بماند. از آنجایی که بعد از خروج از برجام، آمریکایی‌ها لایه‌های تحریمی مشابه با تحریم‌های ثانویه هسته‌ای را برخلاف با نقض بند ۲۵ برجام به‌وجود آوردند، طبیعی است که جمهوری اسلامی ایران، خواستار برچیده‌شدن تمام تحریم‌های مشابه کنقض‌کننده برجام است؛ باشد؛ اما طرف آمریکایی با باقی نگه‌داشتن تحریم‌ها، اجازه این کار را نمی‌دهد و حاضر نیست هزینه احیای برجام و بازگشت به برجام را پرداخت کند. از طرف دیگر، شاید یکی دیگر از دلایل رفتار تیم پشتیبان مذاکره‌کننده ما در تهران، «دولت» به رهبری روحانی است. صحبت‌ها و مواضعی که روحانی در طول ماه‌های اخیر داشته است، این پیام را به طرف آمریکایی داده که طرف ایرانی، آماده‌فشار آوردن به طرف مقابل نیست و با کمترین امتیازها، حاضر به برقراری برجام است، بنابراین طرف آمریکایی احساس می‌کند که می‌تواند برای حفظ تحریم‌ها، همچنان در موضع خود باقی بماند. از آنجایی که بازگشت آمریکا به برجام باید با برداشته‌شدن همه تحریم‌های بعد از برجام و تحریم‌های مندرج در برجام باشد،